

10 OKTOBRA
15. obletnica koroškega plebiscita
17. OKTOBRA
6. obletnica Gortanove smrti
6. SEPTEMBRA
5. obletnica Bazovice

ISTRA

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

RAT KOJI DOLAZI ...

Ilužije su pale. Sav svijet je sada osvjeđen, da će rat između Italije i Abesinije izbiti ove jeseni, na kraju kišne sezone, ako ne bi izbio još i ranije. Da se ovom ratu izbjegne bilo bi potrebno, ili da Engleska zaprijeti oružanom intervencijom, ili da Abesinija bez otpora primi protektorat u širem, ili užem obliku. Obači ove eventualnosti izgledaju malo vjerojatne. Sto se tiče akcije Društva naroda, ima malo nade, da će ona u ovom slučaju biti uspješnija, nego li u slučaju sporazuma između Kine i Japana. Imat ćemo dakle još jedan rat, mnogo čudnovatiji, nego smo mogli i misliti sa stanovišta zdravoga razuma i političkih razloga.

Izgleda upravo nevjerojatno, da se jedna evropska vlast bacca na osvajanje Abesinije pod izlikom, da je Abesinija barbarska zemlja, gdje još uvijek postoji ropstvo i da to pitanje postavlja u situaciju, koja je gotovo otvoren za zapadni svijet, a naročito za Evropu i za Italiju. Kao da je za Evropu najpodesnija prilika, da se bavi pitanjem afričanskog rovstva u vrijeme, kad sama živi u anarhiji i bijedi. I cijeli svijet se pita, da nije Mussolini možda poludio? Ne, Mussolini nije lud. Ali on je ipak započeo rat u Abesiniji, ako ga neke svrhunarske sile u tome ne spriječe, jer on taj rat vodi iz istih razloga, koji su ponutili Napoleona I, da ratuje na sve strane, a Napoleona III, da povede rat u Italiju i Meksiku i rat sa Njemačkom Razlozi, koji traže da se opravdaju enorme punomoći, koje su osvojene državnim udarom. Slobodne zemlje jedva bi mogle razumjeti, što se sada događa u Italiji. A te iste zemlje jednak je se sutra zadržati s onim, što će se dogoditi u Njemačkoj, zbog toga, što one više ne shvaćaju razliku između legitimnih i usurpatorskih rulada — kako je Tayllerand nazvao vlade zasnovane na državnim udarima.

Koja je to razlika, što lumači sve? Uzmite s jedne strane Sjedinjene Američke Države, Francusku i Englesku i s druge strane Italiju i Njemačku. Isporude režime, koji vladaju u jednoj i drugoj grupi ovih zemalja. U prvoj grupi svi ljudi su slobodni, da sude po svojoj volji državnik koji vladaju. Roosevelt, Baldwin, Lebruna, ili Lavala. Jedni su uvjereni da su to svi veliki ljudi. Drugi misle, da su to ljudi slabih duševnih kvaliteta, koji čine samo glupost. Ali svi ljudi su sporazumni u tome, da oni imaju pravo zauzimati mesta, na kojima stoje, i niko o tom ne sumnja, da su oni postigli svoju vlast pravilno, poštujuti postojeće zakone, ili tradicije. To su legitimate vlade.

Nasuprot u Italiji i Njemačkoj, ljudi koji vladaju, neprstano sami sebe nazivaju velikim državnicima i hoće da ih takvima prizna cijeli svijet. To ipak ne spriječava jedan velik dio talijanskog i njemačkog naroda, da misli, kako oni nemaju nikakvog prava, da ostanu na svojim mjestima i da su oni steti vlast silovitim putem, protiv zakona i protiv tradicije. To su usurpatorske vlade, zasnovane na državnim udarima. A koji je razlog, da slobodne zemlje teško razumiju ovu vrlo značajnu razliku? Razlog leži u tome, što ova razlika osigurava legitimate vladama izvjesne olakšice, a naime u usurpatorskim vladama vrlo teške zadace. Legitimna vlast može da vodi razumnu, umjerenu i opreznu politiku, koja u sebi nema nestala neobična, jer pravo nije u vlasti niko ne poriće. Usurpatorska vlast nasuprot je prisiljena, da sprovodi, ili barem da vjeruje, da sprovodi neobične stvari, jer njezina vlast nije opravdana zakonom. Zato mora, da opravda svoje postupke neobičnim podvrgima, pošto joj velik dio naroda poriće pravo, da nosi vlast. Fašizam je došao na vlast državnim udarom godine 1922. Od tada dano neprstano nastoji, da učini čudesa. Da pobudi u narodu vjeru kako je odistia izveo velike stvari, morao je, da monopolise štampu. Od Napoleona, koji je pronašao sistem novinarskih mistifikacija, štampa je za usurpatorske vlade postala instrumentom vladanja, jednako, kao i policija.

Rat u Abesiniji znači za fašističku vlast novo sredstvo, kojim će opravdati goleme punomoći stekene državnim udarom. Ali zašto je fašistička vlast odlučila, da poduzme ovu pustolovinu trinaest godina poslije dolaska na vlast? To je zbog toga, što su joj neuspjele sve osnove u vodjenju evropske politike. Ordje možemo naći ključ cijele zagone. Nesmijemo zaboraviti, da je fašizam opravdavao državni udar u godini 1922. time, što je usvario, da su sve ranije vlade izdale narodne interese u vrijeme svjetskoga rata i sklapanja mira. Fašizam je obećao, da će promijeniti stanje u korist Italije, da će postaviti dru-

ATENTAT BOMBOM NA FAŠISTU U VALTURI

OSAMNAEST GODINA TAMNICE DOBIO JE MATE ŠEGOTA

Pula, jula 1935. Lanske godine dogodio se u Valturi jedan slučaj, o kojem smo tim povodom bili izvijestili. Bilo je to 8. septembra. U kuću čuvara lova fašiste Lina Moosa bila je baćena bomba da se prestraši, jer je u svojoj službi bio brutalan i za sitnice je tužio naše seljake da su zvijerokradice i da se ogrešuju o zakone.

Istraga je ustanovila, da je za taj atentat kriv u prvom redu Mate Šegota, star 24 godine, pa je on bio uhapšen. S njim zajedno uhapšen je i Blaž Ušić, star 25 godina. A optužen je i Josip Braus, star 19

godina iz Mrmorana, koji je navodno pomagao Šegotu u zavaravanju vlasti. I sam atentat i ta hapšenja izazvala su bila u Valturi i na čitavoj Puljskoj velik odjek.

Sad je došlo do suda. Prošlih dana osudio je puljski tribunal na osamnaest godina zatvora Matu Šegotu s motivacijom, da je pokušao umorstvo s predumišljajem. Državni tužilac tražio je za njega 24 godine zatvora, a za Ušića 22 godine, dok je za trećega tražio rješenje. Ali je tribunal Šegotu osudio na osamnaest godina, a ostalu dvojicu je pustio na slobodu.

Zvijersko postupanje karabinjera

BERTAK ORLANDO IZ POBEGOV PREMLAĆEN I ZATVOREN

Trst, jula. — Naknadno vam javljamo jedan slučaj fašističkog postupanja s našim narodom.

Kada je bio došao talijanski kralj u Kopar na otkriće spomenika Nazaria Saura, zatvorile su vlasti mnogo naših ljudi. Tako su došli karabinjeri i po Bertaka Orlando, starog 26 godina iz Pobegov kod Kopra. On ima na osami, dalje od drugih kuća, kućicu u kojoj živi sa ženom i tek rodjenim djetetom. Toga dana mu je žena bila po poslu u Trstu, a on je čuva dijete. Kada se ga karabinjeri htjeli uhapsiti i odvesti, on

je molio da ga puste dok mu dodje žena, jer da ne može ostaviti samo dijete. To mu nisu dozvolili, a on je molio da ga barem otpuste do susjednih kuća, gdje bi ostavio dijete, ali karabinjeri nijesu htjeli ni da čuju o tome, već su počeli vikati na njega i tući ga. Tako su ga izudarali kundacima da je bio sav modar, a jednim jakim udarcem su mu prelomili desnu ruku u laktu. Iza toga su ga vezali i odveli u Kopar, dok je malo dijete ostalo samo u kući plačući.

Bio je zatvoren osam dana i tada su ga, izudaranog i ranjenog pustili kući.

USODA NAŠIH KONFINIRANCE

Stano Prosen konfiniran na otoku Ventottene

Gorica, jula 1935. — (Agis) — V 23. številki našega lista smo poročali v podrobnosti o aretaciji 28 letnega bivšeg mojstra Stanka Prosenja iz Ajdovščine. Imenovan je bil aretiran na podlagi denunciacije. Odpeljali so ga v Gorico v zapore, kjer ga je konfinirancijska komisija obosdila na petletno

konfinacijo. Prvotno še nismo vedeli za kraj, kamor je bil odpeljan. Kakor pa je u zadnjem času zvedeli, je bil deportiran na otok Ventottene, ki je postal zlasti znan po zadnjih velikih procesih, katere je izredno sodišče imelo nad konfiniranci, kot so pisali italijanski časopisi, radi upora.

Delo Goriške konfinacijske komisije

Srečko Kogej konfiniran na pet let

Gorica, jula 1935. — (Agis) — Pred kratkim je bil v Idriji aretiran 55 letni Srečko Kogej, blvši dolgoletni občinski tajnik v Idriji. Kogej je bil pred nekaj leti upokojen, nakar se je izselil stalno v Jugoslavijo, kjer je živel na svojem podelovanem posestvu v Žireh. Večkrat je šel preko meje, zlasti v Idrijo, kjer je prejemal tudi svojo pokojnino. Ko pa je bil zadnjič v Idriji, ga je policija nenadoma aretirala in zaprla. Bil je postavljen pred goriško konfinacijsku komisijo, ki ga je istočasno z Bajtom obosdila na pet let konfin-

cije. O vzrokih njegove konfinacije nam ni znano ničesar pozitivnega.

K POROCILU O KONFINACIJI IVANA BAJTA

Gorica, jula 1935. — (Agis) — Pomotoma smo zadnjikrat poročali, po prvi vesti, ki smo jo prejeli in je še nismo mogli pravočasno kontrolirati, da je bil Ivan Bajt, avtoprevoznik iz Idrije, obsojen na pet let konfinacije. To vest moramo popraviti v toliko, da je bil obsojen na dve in ne pet let. Kraj konfinacije nam za enkrat še ni znan.

Upokojenici in invalidi v Ajdovščini so morali italijanizirati imena

Ajdovščina, jula 1935. — Na ajdovščinski urad so pred kratkim povabili vse upokojence in invalide radi prekrstitev imen. Dejali so jim, da je že skrajni čas, da si po dvajstih letih »svobode« premenijo ime. Teden dñi nato so že bila obešena na zidu imena nekaterih. Za pr.: Janušek-Janni, Bratuš-Bertossi, Vidmar-Vidmari, Bajc-Baci, Česnik-Cessini, Hrovatin-Crovatti,

Lavrenčič-Laurenti, Vodopivec-Bevilacqua itd.

Strogo se gleda na to, da se vsak podpisuje z novim imenom, kdor bi se sposobljeo je kaznovan z denarno globo do 500 lir.

Če mislijo, da so si s tem pridobili, par ducatov Italjanov, se presneto motijo, pač pa se zid med našimi in njihovimi ljudmi vedno više vspenje.

gi red u Evropi od onoga, koji je ustanovljen ugovorima godine 1919, dajući Dalmaciju Italiji, komadajući Jugoslaviju i sprovođeći reviziju ugovora, koji su manjili Madžarsku.

Ali ovaj program bio je nemoguć. Jasno tako sudio već ispočetka i to je bio glavni razlog, zbog kojega nisam htio imati nikakvoga dolječaja s fašističkom vlastom. I dogadjaji su mi dali pravo. Program fašizma je neuspisao, uprkos žilavim i skoro odajnim napora, koje je Mussolini preduzimao za vrijeme od dvanaest godina Fašizam je danas prisiljen, da pokuša zbljženje s Francuskom, s Jugoslavijom i Malom Antonom, što znači, da je desavuisana cijela njegova politika, koju je vodio kroz dvanaest godina i kojom je htio postići definitivnu veličinu Italije.

Tako rat u Abesiniji pretstavlja sredstvo, kojim Mussolini nastoji prikriti potpun neuspjeh fašizma u evropskoj politici, upravljajući

lijajući pažnju javnosti u drugom pravcu. I zbog toga će Mussolini taj rat odista i povesti, osim ako ne bude sprječen nekim sudom. Mussolini će se upustiti u vrlo opasnu pustolovinu, koja ima malo izgleda na uspjeh, a koja će u svakom slučaju stajati Italiju velikih žrtava, mnogo većih, nego što će biti i postignuti rezultati. Rat u Abesiniji znači za Italiju isto što je značio za Napoleonova rat u Španjolskoj: Neizbjegljivo je zbog toga, što je apsurdan.

Engleska i Francuska danas su začudjene, videći, da Italija odlučno polazi u abesijsku pustolovinu, neposredno poslije sklapanja francusko-talijanskog sporazuma.

Sam svijet vidi u ovom postupku Italije kontradiciju, koju je vrlo teško protumačiti.

Sklapajući sporazum sa Francuskom fašistička Italija pokazala je namjeru, da

pomogne politiku mira u Evropi. Politika mira

znači jednu nerazdvojnu cjelinu i zbog toga

Italija nikako nije smjela da povede rat u

1 NOVEMBRA
okrasitev simboličnih grobova
12 NOVEMBRA
komemoracija Rapalla (15 oblet.)
28 NOVEMBRA
4. obletnica smrti nadškofa Sedeja

GOVOR O JUGOSLOVENSKO-TALIJANSKIM ODNOŠIMA PRED SKUPŠTINOM

naišao je na odjek u stranoj stampi

U posljednjem broju javili smo, da je u Narodnoj skupštini u Beogradu govorio o vanjskoj politici poslanik g. Mitja Dimitrijević, pa je tim povodom govorio i o odnosima Jugoslavije i Italije s naročitim obzirom na stanje Jugoslavije pod Italijom. Taj je govor naišao na znatan odjek u inostranoj stampi. Osvrnuli su se na nj razni francuski, engleski i njemački listovi. Talijanski razumije se, ne...

Tako među ostalim »Berliner Börsen Zeitung« od 23. jula donosi izvadak iz govora g. Dimitrijevića.

Pod naslovom »Prekori Italije« opširnije piše o tom govoru »Kölnische Zeitung« od 24. jula te kaže na jednom mjestu:

»Poznata izjava talijanskog poslanika prilikom prve audijencije nema nikakvih praktičnih posljedica. Talijanska štampa i dalje nastavlja sa napadajima na Jugoslaviju. I dalje postoje u Italiji udruženja za Dalmaciju. Još uvič u Italiji ima oko 1000 emigranata. Nапослјетку mora se ukazati i na način postupka sa Jugoslovenima u Italiji.«

Pariski list »Journal des Debats« kaže u svom izvještaju na jednom mjestu ovo:

»Što se tiče Italije, narodni poslanik je izjavio da Jugoslavija želi zbljenje i sporazum sa Italijom, ali da i ova posljednja treba isto tako sa svoje strane da dade dokaza iste želje.«

PARISKE INFORMACIJE O TALIJANSKO - JUGOSLAVENSKIM ODNOŠIMA

Pariski list »Matin« od 29. jula ima ovu vijest iz Rima:

»Polusuženo se javlja, da su obnovljeni razgovori između Italije i Francuske u pogledu Centralne Evrope. Radi se o premanju zaključenja jednog pakt-a o nemiru, uz koji bi išao jedan konsultativni pakt, pošto bi pitanje bilateralnih paktova "mediusobnoi pomoći bilo u rezervi. Ambasador Francuske g. de Chambrun primio je i prekučne ministre Austrije, Rumunije i Čehoslovačke, sa kojima je izmijenio misli. G. Dučić, ministar Jugoslavije, koji se danas vratio u Rim dolazeći iz Beograda i sa Bledom, gdje je bio primljen od strane Kneza-Namiesnika i Prelsiednika Ministarskog savjeta, bez sumnje će uskoro vidjeti našega ambasadora i predstavnika talijanske vlade. Tvrdi se da projekat jednoga sastanka između g. Stojadinovića i jednoga člana talijanske vlade nije napušten, već da jugoslovenski Prelsiednik vlade predviđa jedan direktni razgovor sa predstvincima Italije samo poslije svoga puta u Pariz i pošto bude razgovarao sa francuskom vladom.«

NACIONALNI KARAKTER GORICE

Umrli v Gorici: Lucija Stabon, roj. Keber, 68 let; Marija Bukovec, vodova Močilnik, 82 let; Maks Kogoj 2 leti; Leop

ŠTO NAM MOŽE DATI FAŠISTIČKA ITALIJA?

U zadnje vrijeme se često čuju medju raznim skupinama emigranata debate o tome što možemo očekivati od fašističke Italije za naš narod u Julijskoj Krajini. Ta raspravljanja se čuju svaki put kada se pronesu glasovi o nekim internacionalnim sporazumima, bilo to između Italije i Francuske, bilo između Italije i Male antante ili Italije i Jugoslavije. To pitanje tretiraju po koj put i listovi u Jugoslaviji, iako dosta rijetko. Opoža se jedan dosta logitan zaključak u svim tim raspravljanjima: dok štampa vjeruje da bi Italija ipak mogla da baren donekle promjeni svoju politiku prema našem narodu u Julijskoj Krajini, dole emigranti ne vjeruju u mogućnost da bi fašizam mogao stati na putu kojim je pošao. Ali i jedni i drugi identificiraju Italiju i fašizam, što nije ni čudo, jer već trideset godina fašizam pretstavlja Italiju.

Iako se u našem pitanju ne može oštrolučiti fašizam od talijanskog naroda i od talijanskih vlasti, ipak ima i sa stajališta nas Jugoslovena iz Italije, medju njima neka razlika. Svaki će priznati da bi se sa jednom liberalnom ili demokratskom, ili čak socijalističkom Italijom moglo na drugi način razgovarati nego sa današnjom Dok fašizam i u teoriji i u praksi ne priznaje prava narodnih manjina u Italiji, dole je demokratska i socijalistička grupa Talijana u emigraciji izradila tak i program o danju nekih sloboda narodnim manjinama u Italiji. Taj je program dio programa anti-fašističke koncentracije i objavljen je pred tri godine u bivšoj pariškoj »Libertet«.

Fašizam, tj. današnja službena Italija, ne može i ne smije da objavi takav program. Fašizam je antidemokratičan po svojoj ideologiji, pa prema tome fašizam ne može dopustiti manjini da nešto traži. On ne može toj manjini da dade nikakvu autonomiju, bilo kulturnu, bilo političku u optinama, jer sama bit fašizma to isključuje. A autonomija u optinama sa vodstvom biranim na demokratskim principima, je minimum koji se može dati narodnim manjinama ako se hoće rješavati manjinski problem.

Fašizam je antisocijalan. Po službenim fašističkim statistikama (»Lavoro Fašista«) akcije nekih industrijskih poduzeća su u zadnje vrijeme poskočile i do 200 posto, dok su radničke plaće spale ispod nivoa od 1914 godine. Talijanski nacionalni dohodak od 60 miljardi opterećen je sa 30 posto poreza, koji se utjeruje drakonskim mjerama. Naš narod u Julijskoj Krajini je, u glavnom, mali posjednik, a baš taj mali posjed je prva žrtva fašističke finansijske politike. Taj mali posjed prelazi malo po malo u ruke banaka, zatupaca poreza, pa službena fašistička Italija ne može intervenirati u korist ekspropriiranog seljaka. Nikakav sporazum ne može prisiliti današnju Italiju da zaustavi ekonomsko propaganje seljaka u Julijskoj Krajini. Kad bi to rezim i htio ne bi mogao, jer je državna mašina usmjerena u tom smjeru. I kada bi svi stanovnici Julijске Krajine bili Talijani, ni onda ne bi fašizam ni htio ni mogao da sprječi ekonomsko propaganje seljača.

Fašizam je u svojoj osnovi imperialističan, sa izradjenom i forsiranom imperialističkom ideologijom. »Azzurri di Dalmazia«, »Adriatico nostro« itd. nisu ni službenosti ni tvorevine one šaće bivših dalmatinskih veleposjednika i emigranata. Ni grancije koje je Paolo Drigo u svojoj knjizi »Clastra Provinciae postavio za Italiju nisu plod bolesne mašte egzaltiranog fašista. Sve je to rezultante imperialističke ideologije. Kada bi fašizam priznao našem narodu u Julijskoj Krajini pravo na kulturnu i nacionalnu individualnost, morao bi prije toga da se odreće sve imperialističke ideologije. Morao bi da se odreće svoga filozofskog temelja — aktivističke filozofije Giovani Gentilia, a kad bi se fašizam toga odrekao on ne bi više bio fašizam, pa i radi toga fašizam ne može dopustiti Slavenima Julijskog Krajine nikakvih prava. Kada to neće i ne može da prizna Grcima na Dekanazu, koji su geografski daleko od Italije i druge vjere nego Talijani, tim manje će to dopustiti katoličkim Slavenima i Nijemcima u političkim, i po svojoj ideologiji, geografskim i historijskim granicama Italije.

Fašizam je protiv svake humanosti. Nova fašizma je borba Fašizam propovijeda borbu, rat, ubijanje. To sve u interesu totalitarnih vlasti. Jer država je sve, pojedinac je ništa. Fašistički ministar pravde Rocco je stvorio zakone koji izviru iz te ideje. Po njemu sva prava ima država, a pojedinac ima ta prava samo u toliko u koliko mu ih država dobrovoljno dade. Pojedinac kao čovjek nema prava na ništa. Jedino je država sinteza svih prava. Po toj ustanovljenoj ideologiji i na osnovu zakona stvorenih na bazi te filozofije — imao bi, po nekim, da naš narod u Julijskoj Krajini dobije neka prava. To bi bio absurd. Jer totalitarna, imperialistička, antisocijalna i nehumanita država ne može da prenese dio svojih prava na jedan dio podanika koji nisu čak ni romanskog porijekla, i koji žive na granici u etničkom kontinuitetu sa našim drugim državama.

Ima još nekoliko razloga radi kojih fašizam ne može da dade našem narodu u Julijskoj Krajini ono što se kalkada našno očekuje (na pr. Talijani, Julijске Krajine, pogrešno mišljenje u Italiji o nama i našim bogrbama itd.), ali će i ova četiri razloga biti dovoljna da se utvrdi kako današnja službena Italija ne može ništa da učini. Ona to ne može ni kad bi se pisanim ugovorom na to obvezala, čak i kada bi taj ugovor bio registriran kod Lige naroda s pravom da ne bi bile ni antidemokratske, ni antisocijal-

PRIJE POTPISTA KONKORDATA S JUGOSLAVIJOM MARGOTTI JE BIO PRIMLJEN KOD SV. OCA PAPE

»Il Popolo di Trieste« od 24. jula donio je ovu vijest datiranu u Gorici 23. jula:

»Stizava vijest iz prijestolnice, da je Njegova Svetost primio u naročitu audijenciju našeg nadbiskupa Nj. Em. mons. Carla Margottija. Papa je zadržao našeg nadbiskupa u dugom i srdačnom razgovoru, tokom kojega su bili ispitani svi problemi naše goričke nadbiskupije.

Prenosimo ovu vijest iz Popola po kraljevskoj dužnosti. Konstatujemo sami, da je taj posjet uslijedio neposredno pred potpisom konkordata između Svetе Stolice i Jugoslavije. Konkordat je naime potписан 25. jula. Da stanje naših vjernika u Julijskoj Krajini ne može biti rješavano konkordatom s Jugoslavijom to dobro znamo, ali jedna intimna veza postoji između toga stanja i raspoloženja Jugoslavene prame Vatikanu...

O konkordatu Jugoslavije i Vatikana samom pisale su ovih dana jugosla-

venske novine opširno, pa držimo da ne trebamo i mi iznositi detalje. Jugoslavenski ministar dr. Auer bio je u Vatikanu primljen vrlo svečano i srdačno, a u blagoslovu Sv. Oca Pape jugoslavenskom narodu i u govoru kardinala Pacelliha ima mesta, koja su interesantna. O sadržaju konkordata ne zna se detaljnije, tek je objavljen sumaran sadržaj, iz kojega se vidi, da je Sv. Otac Papa medju ostalim rješio pitanje glagolice, pa sad u Jugoslaviji glagolica može da se rabi i s ovlaštenjem konkordata. To naročito naglašujemo sjećajući se brutalnog postupka rječkog biskupa Santina sa staroslavenskom službom božjom protiv svih uredaba, koje postoje odredjene od Vatikana. Interesuje nas nadalje, da je obnovljena Ninjska biskupija, koja je bila na neki način prenesena u Zadar i koju su fašisti pa i sam zadarski nadbiskup, tumačili kao neku hipoteku na »talijanstvo« Dalmacije.

HRVATSKO PJEVANJE „POZDRAVA MARIJI“ PRED OLTAROM PROGORI SE KAO DEMOSTRACIJA

Slučaj župnika i pjevača iz Zamaska

Buzet, jula 1935. Dne 7. jula obavljen je blagoslov zvonova crkve sv. Antona u Vrhu kod Buzeta. Blagoslovu su prisustvovali svećenici iz Buzeta, Draguća, Zamaska i glasoviti Branca iz Sovinjaka. Od vlasti podešta i fašistički tajnik iz Sovinjaka te karabinjeri iz Sovinjaka. Blagoslov je obavljen latinski, propovijed talijanski i — hrvatski. Na koncu je zapjevao župnik iz Zamaska sa svojim pjevačima iz Zamaska »Pozdrav Mariji« i to pred novim velikim oltarom Velike Gospe, koji se je istoga dana blagoslovio. Poslije pjevanja bili su zbog slavenske crkvene pjesme pred oltarom napadnuti od fašista i karabinjera...

Dne 9. jula, dva dana nakon toga, došli su karabinjeri od takozvanog specijalnog »nuclea« iz Buzeta, te karabinjeri iz Motovuna u Zamasku. Bilo ih je dvadeset. Odveli su u Motovun župnika iz Zamaska i pjevače, koji su pjevali u crkvi na Vrhu. Poslije ispitivanja komesar je žrtva fašističke finansijske politike. Taj mali posjed prelazi malo po malo u ruke banaka, zatupaca poreza, pa službena fašistička Italija ne može intervenirati u korist ekspropriiranog seljaka. Nikakav sporazum ne može prisiliti današnju Italiju da zaustavi ekonomsko propaganje seljaka u Julijskoj Krajini. Kad bi to rezim i htio ne bi mogao, jer je državna mašina usmjerena u tom smjeru. I kada bi svi stanovnici Julijске Krajine bili Talijani, ni onda ne bi fašizam ni htio ni mogao da sprječi ekonomsko propaganje seljača.

Nadalje saznajemo, da su vlasti oponemenule svećenike iz Vrha i Draguća da će biti kažnjeni ako su usude u crkvi

držati propovijedi, u kojima bi govorili o fašistima iz Vrha i Draguća da nisu dobri vjernici. Izgleda da je te svećenike neko denuncirao, da u crkvi kritikuju fašiste kao slabe vjernike, pa se to uzeo kao anti-fašistička agitacija.

Kako vidimo na Buzeštini provodi se oštra ofenziva protiv našeg jezika u crkvi i protiv onih svećenika, koji se drže još onog minimalnog prava, koje imaju da se služe jezikom vjernika. Karakterističan je naročito slučaj sa svećenikom i pjevačima iz Zamaska, na koji bi se morale interesirati više crkvene vlasti, jer se to kosi s konkordatom i najosnovnijim pravima vjernika.

TALIJANSKI SVEĆENIK JASI NA MAGARCU U PROCESIJI

Kod Svih Svetih na Buzeštini prednjena je procesija za kišu. Došle su procesije iz svih okolnih sela. Za čudo pjevane su litanije Svih Svetih na hrvatskom jeziku. Narod se međutim nije mogao uzdržati od smijeha gledajući svećenika fašistu Branku iz Sovinjaka, kako u procesiji, vršeći svećeničku funkciju u paramentima, jaši na magarcu...

I NA RADU TREBA GOVORITI TALIJANSKI

Slučaj u Dubravi

Višnjan, 29. jula. Do sada su jedino djeca u školi moralna da govore talijanski medju sobom, čak i preko odmora van škole. Sada se ta praksa počela provadjati i na radovima.

U Dubravi blizu Višnjana je rudo-kop boksita. Uprava je izdala naredbu da se na rad ne može primiti niko ko ne zna talijanski, a one koji su već na radu

opomenula je da moraju za vrijeme rada govoriti talijanski, jer će biti otpušteni svi oni radnici koje

kod Višnjana se uhvati da medjusobno govore hrvatski.

Na tom radu u Dubravi imaju radnici 1.40 lira na sat, a kada se odbiju svi porezi i taksa za sindikat ostane radnik 8—9 lira dnevno. Sve je poskupilo, od kruha do odijela, ali i s tih 8 ili 9 lira bi se prolazilo kada bi naše ljudi primali na rad, ali rade sami Talijani i domaći fašisti, ali i ti se moraju čuvati da im ne uteče koja hrvatska riječ, jer se i njih za to otpušta.

TALIJANSKA VLADA DELA TEŽKOĆE PRI IZDAJANJU POTNIH LISTOV

Trst, jula 1935. — (Agis.) — Znato je, da delajo fašisti pri izdajanju potnih listova velike težkoće, posebno tistim osebam, ki so politično sumljive. Sedaj pa neradi izdajajo potne liste tudi bogatejšim in imovitejšim, zlasti obrtnikom, trgovcem in industrijačem. Pravijo, da je temu uzrok bojazen, da

ne bi ti skrivaj nosili iz države prevelelike vsote denarja. Umevno je, da je italijsko ljudstvo u strahu zlasti za prihranjen denar, posebno še ker vedno bolj grozi devalvacija lire. Padec vrednosti lire je zlasti spričio velikanskih vojnih izdatkov skoro neizbežen, kar pričajo tudi zadnji borzni dogodki.

Nesreće.

V Nabrežini je 13. letnemu Humberto Milaniču espodirala karteča, ki je naletel na kraj, do koder je segala vojna. Ožgala mu je obraz in odnesla palec leve roke.

V Dornbergu je lovci Antonu Žižmondu raznesio lovsko puško, ko je to čistil Poškodovala mu je levo podlahtje.

Motorist Vladimir Čermelj iz Ajdovščine in Avgust Zavnik iz Bili sta se peljala skupaj na motorju. Pri železniškem prehodu v Rubišah sta se zvrnila in se je Zavnik potolkel po glavi in si pretresel možgan. Čermelj pa dobil poškodbe v spodnjem delu života. — »Glas Naroda«.

ne, ni imperialističke. I s takovom Italijom bi se moglo raspravljati, jer bi imala urjeti da može da nam dade ono što tražimo. Čak bi, na osnovi svoje ideologije morala da nam dade. Radi toga smo u početku i načinili rasplak između fašizma i Italije, jer fašizam ne može da poboljša stanje našeg naroda u Julijskoj Krajini, a Italija koja ne bi bila fašistička mogla bi i mora da bi promijeni dosadanju politiku prema narodnim manjinama u talijanskim grantima.

Tone Peruško.

BOLNA SUDBINA TRGOVCA ŠIMČIĆA

Naukracie, jula 1935. U našem je selu imao trgovinu mješovitom robom jedan naš domaći čovjek imenom Šimčić Mate. On je medju nama a i u cijeloj našoj okolini bio vrlo poštivan čovjek, ali je zato bio trn u oku fašistima i karabinjera. Dogodilo se je to, da su ovi fašisti organizovali između sebe jednu pljačku bandu, koja je imala cilj oplačkati dućan Šimčića. Jedne noći prošloga mjeseca ovi su banditi napali dućan, ali nisu mogli ništa da odnesu, jer ih je pravovremeno opazio Šimčić i prepoznao. Morali su pobjeći, a Šimčić je podnio tužbu sudu u Bistrici. Ali dogodilo mu se je ono, što se nije siromah nadao. Mjesto da je sud osudio lope i da ih zatvoriti, sud je dao analog uapsiti Šimčića i bio je zatvoren u bistričkim zatvorima. U ovim zatvorima potpunoma je njegovo tijelo uništeno od batina. Kada nije bio više u stanju da podnosi daljnja mučenja, pustili su ga iz zatvora kući, gdje je od muka u zatvoru nakon par dana podlegao i umro.

PODEŠTAT DEPANGHER POD ISTRA GOM ZBOG PRONEVJERENJA PRIJAV. LJUE SE KAO DOBROVOLJAC ZA ABESINIJU!

Materija, jula 1935. Na našoj je općini gospodario 6 godina kao podeštat Depangher. U ovih 6 godina on je potpuno ma upropastio našu općinu. Taj je godinu pronevjerio na našoj općini 72 hiljade lira. On je bio na našoj općini podeštat, a imao je u rukama još i općinu Kozinu, gdje je bio imenovan kao komesar, te je u općini Kozina pronevjerio još jedan put toliko, t. j. 140 hiljada lira. Kad nas je potpuna uniošto, dao je ostavku na časti podeštata na našoj općini i na časti komesara u općini Kozina. Preselio se je u Kopar, otkuda je i rodom, te je kao vatreći fašista odmah dobio drugo novo nameštenje i to kao upravitelj jedne banke, ali kako svaka prljava stvar mora doći na vidjelo, tako je došla i ova njezina kradja, i to zaslugom nekoliko odbrinika iz naše općine Materije. Oni su cijelu stvar prijavili ministarstvu unutrašnjih djela, i počela je sa strane vlasti istraga. No dogodilo se je ono što niko nije očekivao, t. j. prije nego što je bila istraga završena, Depangher, da izbjegne kazni, prijavio se je kao dobrovoljac za Abesiniju.

Nakon njegove ostavke, preuzeo je našu općinu u Materiji podeštat općine Podgrad Prelazzi, a općinu u Kozini uzeo je jedan Kalabrez imenom Giacomin, koji je ujedno vlasnik restauracije na stanicu Kozinu. Koliko smo opazili, on nema ni pojma o općinskim poslovljima, a još manje o našim nevoljama.

Prodao je za porez sekvestriranu kravu, pa je osudjen na tri mjeseca zatvora

Sud u Gorici osudio je na tri mjeseca zatvora seljaka Andreja Ciljića iz okoline Gorice, koji je bio optužen, da je prodao kravu, koja mu je bila zabilježena kao garancija za dug »sezatori« u ime poreza. To je još jedan detalj za upoznavanje teškog poreskog sistema pod Italijom.

KAKO SO ARETIRALI NEKATERE MLADENICE V AJDOVŠČINI.

Ajdovčina, julija 1935. »Istra« je že poročala o konfinaciji Staneta Prosena, ki je bil aretiran na podlagi denuncijacije nekega domaćina. Pripominjamo,

JEDAN GOVOR SVETOG OCA PAPE O RATU I MIRU

Vatikanski organ »Osservatore Romano« javlja, da je 28. jula Sv. Otac Papa odrzao govor povodom ceremonije citanja dekreta o zaslugama za crkvu Justina de Jakobisa, apostolskog vikara u Abesiniji, koji je umro 1860. Papa je rekao:

»Mi slavimo danas neuporedivu slavu tog velikog Talijana, Justina de Jakobisa, koji je bio veliki službenik Božje te je postao apostol dobroćinitelj i otac Abesinije, pa čitava Abesinija čuva uspomenu na njega kao da je jučer umro. Obnavljamo uspomenu na tog velikog Talijana, na tog velikog Abo-sinca po adoptaciji, u momentu, kada je izmedju Italije i Abesinije nebo pokrito oblacima cije prisustvo i značenje, ili bolje reci misterij, ne može izbjegi nikome. Predragi sinovi, u jednom momentu toliko historijskom, svećanom i važnom, mi ne želimo da dodamo nego par riječi: najprije da kažemo svi ma i da pokazemo na oponašanje ovog velikog uzora heroizma u vršenju svih dužnosti, zatim da kažemo da se mi rádo nadamo, da se nadamo i da čemo se nadati uvijek u miru Krista i da, bilo što bilo, mi imamo puno povjerenje da se ništa neće dogoditi što ne bi bilo u skladu s Istom, Pravdom i Milosrdjem.«

»DOPOLAVORO« SPODRIVA NAŠE OBRTNIKE.

Tolmin, julija 1935. — (Agis.) — V Tolminu obstoja že dalj časa fašistična organizacija »Dopolavoro«, ki ima tudi svoje gostilniške prostore. Kot je znano, so vsi obrati »Dopolavora« oprošeni vsakršnih dakov in drugih dajatev, da tako lažje konkurirajo s cennimi domaćim gostilnami. Tako dela »Dopolavoro« v Tolminu veliko konkurenco gostilničarjem. Cudru in Fratniku, ki imata z »Dopolavorom« vred v isti hiši gostilniške prostore. Sirijo se tudi vesti, da so v Gorici morali trije domaći gostilničarje zapreti svoje lokale zaradi konkurenco, ki jo namenoma vodi tamkajšnji »Dopolavoro«.

URADNI POPIS ZIVIL.

Trnovo, julija 1935. — (Agis.) — Konec meseca maja so občinski uradniki popisali po trgovinah in drugih obraćih vso zalogo moke, žita in drugih zivili.

VELIKI MANEVRI ITALIJANSKEGA VOJAŠTVA V NAŠIH KRAJIH.

Trst, julija 1935. — (Agis.) — Italijanski časopisi so prinesli vest, da je Mussolini odredil velike vojaške manevre. Ti se bodo vršili letošnje poletje v Sev. Italiji. Gotovo je, da se bo velik del teh vojaških zadev vršil predvsem v naših obmejnih krajih. Kot se predvideva se bodo ti manevri vršili v vse večjem obsegu kot do sedaj. Naše ljudstvo bo imelo od tega le prav malo dobitka. Veliko več pa bo imelo škodo povzročene po vojakih, konjih in manevrih samih. Znano je kak križev pot imajo naši kmetje, ko se borijo, da jim priznajo vsaj del škode. Zaradi teh novic in bližajočih se manevrov je naše ljudstvo v velikih skrbeh.

VELIKI MANEVRI U OŠTROM GADJANJU UZ ISTARSKU OBALU

Cel 6 do 25. augusta vršit će se na zapadnoj obali Istre velike vježbe u oštem gadjanju, pa je komanda mornarice u Trstu izdala najstrože mјere o plovidbi tom stranom mora, tako da će kroz jedan mjesec dana biti poremećen čitav promet na toj strani Istre, onemogućeno ribarstvo itd., te će tako Istra biti tim manevrima jako pogodjena.

NASI FANTJE VOJAKI NA DODEKANEZU

Trst, julija 1935. — (Agis.) — Radi vedno ponavljajočih se nemirov na Dodekanecu in nevarnosti, so morale italijanske oblasti povečati tamkajšnje vojaške posadke. Zlasti se je to zgodilo ob letošnjem uporu v Grčiji. Prvi transporti in mobilizacija prvih fantov, med katerimi je bilo tudi mnogo iz naših krajev, je bila deloma namenjena tudi za Dodekanec. Zato se često njih starši, ki prejemajo pisma iz Dodekaneca zelo čudijo, ker so bili prepričani, da so odšli v vzhodno Afriko. Ker je dopisovanje zelo otežkočeno in omejeno, se od tam šele sedaj posamezniki javljajo.

ITALIJA JE NAJBOLJI KUPAC JUGOSLOVENSKIH PROIZVODA.

Beogradski list »Istina« podvlači da su nedavno talijanski trgovci izvršili velike nabavke robe u Jugoslaviji, načrtoči drveta, stoke i raznih životnih namirnic.

Ovaj list podvlači da talijanski trgovci plačaju robu gotovim novcem i da su talijanski trgovci uvijek bili i ostali do sada najbolji kupci jugoslovenskih proizvoda. Ovaj list traži da Jugoslavija vodi o tome računa i zbog toga u prvom redu kupuje robu iz Italije. Samo na taj način — zaključuje »Istina« — može se postići potrebni sporazum između ove dvije zemlje koje su upućene jedna na drugu.

Taj članak beogradskog »Istine« prenijeli su svi talijanski listovi.

10 DO 12 VOJAKOV UMRE VSAK DAN V ERITREJI IN SOMALIJI

Trst, julija 1935. — (Agis.) — V našem listu smo prinesli že večkrat poročila in pisma slovenskih vojakov iz Afrike, ki so pisali o zelo slabih razmerih, ki vladajo tam. To potrjujejo predvsem tudi zadnje vesti, ki jih prinaša inozemsko časopisje. »Tempo«, uradni francoski dnevnik je prinesel 19. t. m. vest, da vlada v Eritreji neznašna vročina. Zaradi tega, pa tudi na drugih posledicah, umre dnevno 10 do 12 vojakov. Mnogo bolnih je bilo vkrčanih v Mogadisciju (Somalija) in poslanih v Italijo. Isti časopis prinaša

18 t. m. telegram agencije Reuter iz Kaira, da je bilo poslanih v Italijo v zadnjih dveh tednih več kot 3.000 vojakov, ker niso mogli prenesti afriške klime. Šest vojakov so morali, zaradi njihovega nevarnega stanja, izkratiti že v Suezu, kjer jih je pet umrlo in bilo tudi tam pokopano. Vročina je neznašna tudi v Massau (Eritreja) in znaša 50 stopinj v senci. Da ne bi prišlo do zastoja v izkrčavanju materiala, so morali poklicati iz Italije težake, ki so posebno odporni proti vročini. Tem plačujejo baje po 75 lir na dan.

STO TRINAJST MRTVIH MED DELAVCI V AFRIKI

Trst, julija 1935. — (Agis.) — Predvidevanja, da bo klima v Afriki delala velike preglavice italijanskim delavcem in vojakom so se v veliki meri uresničila. Pred časom so inozemske agencije poročale iz italijanskih kolonij vzhodne Afrike, da vročina in razne tropске bolezni pridno žanjejo med Italijani. Tudi naš list je o tem že poročal. Italijansko časopisje seveda ni o

ŽALOSTNA POREČILA IZ AFRIKE NAŠI FANTJE UMIRAJO OD LAKOTE IN ŽEJE.

Postojna, julija 1935. — (Agis.) — Iz Podkraja poročajo, da je prišlo uradno poročilo o smrti nekega mladeniča, doma iz Trševja pri Podkraju. — Omenjeni je bil pred meseci z drugimi

tem poprej poročalo. Poročalo pa je o velikem številu bolnikov, ki so jih prepeljali v Italijo. Sedaj so fašisti sami bili primorani, da objavijo spričo trditve inozemskih listov vsaj nekaj resnice o tem. Fašistično obvestilo pravi, da je v kolonijah umrlo samo med delavci sto trinajst oseb in povdarja, da to ni veliko število. Poročajo tudi, da je veliko število delavcev obolelo in celo umrlo tudi med vožnjo.

REKVIZICIJA ŽITA ZA VOJSKU PO ISTRI SVAKOJ KUCI OSTAVILI 300 KG, A OSTALO REKVIRIRALI.

Pula, julja. — U selima južne Istre vlađa veliko uzbudjenje, jer je vlast počela da rekvirira žito za vojsku. Svinjskim pogromu se uzimlje žito na silu, a svakoj obitelji se ostavlja 300 kg za domaću uporabu. Da oduzeto žito daju bonove, koji da će biti isplačeni — iza rata.

Več lanjske godine se govorilo da će država otkupljivati žito, jer da je tako i u Italiji, i to jedino zato kako bi se išak postigao bolju cijenu za svoje proizvode. Medutim taj »amassamento del grano« se ovdje počeo provadjeti na

sasme drugi način. Ovo nije sakupljanje, več je potpuna ratna rekvizicija. Narod nastoji izbjegi toj rekviziciji sakrivanjem, ali vlasti prijete velikim kaznama onima koji ne očituju sve što imaju.

Narod je u strahu. Rekvizicija, a prije toga povlačenje srebrnog novca, stvorili su takovo duševno stanje da je svijet izgubio glavn. Niko ne govori nego o ratu i svak se u potaji nuda da bi se iz toga zla moglo izleći i stoged dobra.

MAGAZINI MUNICIJE IZGRAJENI V OBLIKU PRAVE VASI, DA BI SE MASKIRALI PRED NAPADOM

Postojna, julija 1935. Če se pelješ iz Postojne z avtobusom proti Št. Vidu, zapažiš tik pred vasjo na desni strani v Naškem pogromu na novo pozidano vas. Na prvi pogled bo vsakdo dejal — nova vas. Če si pa malo pobližje ogledamo to vas (kar pa ne bi vsakemu svetoval, in tudi pri zidanju je bio vsak dostop strogo zabranjen) videli bomo takoj, da imajo te takoreč čez noč vzrastle hiše, po vsem druge namene, kot pa za stanovanja in hleve. Res je, tudi dimnike imajo te hiše, a ti dimniki so gluhi. Vsaka hisa ima drugo obliko. Stropi so iz betona in na poseben način zidani, da bodo ja čimborj odporni zračnim napadom. Fingirana okna, na zunaj naravno velika, se končajo proti notranosti v male odprtine (radi letičnih drobcev granat). Nameravali so tudi postaviti zvonik, ga pa niso, ker so končno pri-

šli le na to, da se z vsem le smešijo. Vse stavbje je okrog 35, vmes je izpeljana cesta, katera se odcepila od glavne vojaške ceste na Nanos. Poleg te vasi je tudi precej zemunick izkopanih v nabočje Nanosa.

Ta na novo postavljena vas ni ničesar drugega kot — vojaška skladišča muni-

cije...

SOLE — BODOČE VOJAŠKE BOLNICE.

Ajdovščina, julija 1935. Na novo zidane šole po naših krajih (Sv. Tomaž, Dobravlje in drugod) ogromna poslopja, kjer je prostora ne samo za vaške razrede, temveč spravijo lahko pod streho celo gimnazijo in še več, niso nič drugega, kakor bodoči bolnišnice v slučaju vojne. To je povedal inžinir, ki je bil pri delu uslužbeni.

RUSKI EMIGRANTI JAVLJAJU SE DOBROVOLJNO U TALIJANSKU VOJSKU

Švicarski »Journal des Nations« donosi telegram varšavskog dopisnika »Pester Lloydas« koji glasi:

»Prema pisanju listova mnogobrojni ruski emigranti a naročito bivši članovi vojske Kolčaka, Denjikina i Vrange-la, složili su se i ponudili svoje usluge Italiji u slučaju rata sa Abesinijom. Inicijatori ove akcije uvjereni su, da će biti u stanju, da sakupi vojsku od više hiljada boraca koji će moći učiniti dragocjene usluge Italiji u Africi. Kao na-

gradu, emigranti hoče da traže od Mussolinija, da im odredi jedan dio abesinskog teritorija na kome bi se mogla podići nova Rusija, pod protektoratom Italije. Protivnici ovoga, pokreta ističu da osnivanje jedne male ruske države pod talijanskim protektoratom, ne zavisi samo od Italije, več isto tako i od drugih evropskih sila, koje će se nesumnjivo usprotiviti sličnom projektu.

BIJEG VOJNIH OBVEZANIKA IZ JULIJSKE KRAJINE U Jugoslaviju bježe i Talijani, aktivni vojnici.

Zagreb, 29. jula. U zadnje vrijeme je preko granice prešlo mnogo naših mladića iz Julijske Krajine, koji su bili odredjeni za polazak u Abesiniju. Jedni dolaze u Zagreb, gdje ih je ovo par dana prispjelo oko 30, a jedni idu u Ljubljano, dok oni iz Zadra i okoline odlaze u Split.

Svi oni dolaze bez igdje ičega samo da spase gol život. Većina njih je dobila već pismen poziv, a neki su dobili samo pismenu opomenu u kojoj stoji da se na glas o mobilizaciji njihove klase moraju smjesta prijaviti. U tim opomenama im je odredjena i jedinica kojoj se imaju prijaviti.

Bježe iz svih krajeva, a došli su čak i nekoj iz najdaljenijih mesta od

granice, kao na pr. iz Pule i okolice.

Nekoji od njih pripovijedaju da su s njima prebjegli i aktivni vojnici, rodom iz Italije, a među njima i aktivni podoficiri, kao i jedan oficir. Svi oni izjavljuju da su utekli radi toga što neće da gube glave u Africi.

JEDAN TALIJANSKI VOJNIK POBJEGAO IZ ZADRA S VOJNIM AUTOMOBILOM

Iz Zadra je pobegao u Split jedan talijanski vojnik skupa sa vojničkim automobilom. Prijavio se komandi mesta u Splitu. On je talijanske narodnosti, a pobegao je iz Zadra da bi izbjegao upućivanje u Abesiniju.

POSOJILNICA ZA ILIRSKO-BISTRISKI OKRAJ V TRNOVEM DOBI DRŽAVNO POSOJILICO.

Reka, julija 1935. — (Agis.) — Kot smo že poročali, je moralno vodstvo Posojilnice za ilirsko-bistriski okraj v Trnovem prošlo za likvidacijo. Kako se zadeva razvijala nam ni znano, većmo le, da je bil uradno določen komisar, ki zadnje čase posojilnico tudi vo-

di. Kot pa se širijo vesti, je država dala na razpolago večje denarne zneske vsem onim večjim podjetjem in zavodom, ki so sicer dobro obratovali, a so prišli v neprijeten položaj samo zaradi denarne krize. Med te zavode je baje vsteta tudi Posojilnica za ilirsko-bistriski okraj v Trnovem, kateri je priznano posojilo v znesku 1.500.000 lir. V koliko odgovarja ta vest resnici, nismo mogli ugotoviti.

JUNAČKO DRŽANJE JEDNOG NAŠEG DJETETA

Vizina, 4. jula. — Mali Emilio Meliš iz Vizinade ide u osnovnu školu Učiteljevje v školi nagovrano maloga da se upiše u balile, a mali nije htio. Kad nije to pomoglo prijetio mu je, a najzad ga i tukao i kažnjavao. Mali je ostao trdokorno kod odlike da ne bude balila. Od najzad je učitelj pozvao oca u školu, i pred djetetom je ocu prijetio ako sinoč ne upiše, ali mali Meliš nije ni tada popustio. Kroč suze je odlučno odgovorio po stoti put učitelju sa ono malo talijanstine kojoj su ga naučili:

»No vojo esed fašista — no vojo — e no vojo —«

Junačvo maloga Meliša se sada prepričava u cijeloj okolini i tako je fašizam ostao poražen u borbi sa jednim malim pučkoškolcem u Istri.

Privredna bijeda Istre prema jednom službenom fašističkom izvještaju

Izšao je biličen istarskog pokrajinog korporativnog savjeta o stanju privrede i zaposlenosti u Istri. U maju je bilo u Istri prema tim službenim podacima 3257 nezaposlenih. To su međutim samo oni, koji su kratko vrijeme nezaposleni i koji se vode u popisu nezaposleničkih potpora.

Iz toga biličena vidimo nadalje, da su cijene na veliko i na malo jako poskočile. Naročito su poskupile živežne namirnice. Indeks cijena na malo skočio je u Puli od 70 na 71.77. a to je vrlo mnogo.

Interesantni su podaci o plaćenim porezima. Seljaci nemaju čime da plaćaju poreze, pa inkasc poreza rapidno pada. Od aprila do maja pali su porezi uplaćeni od 111 hiljada na 98 hiljada. Padaju ulozi kod puljske gradske posojilnice, kod poštanske štedionice, a rastu protesti mjenica strahovito.

VELIKA SUSA V VSEJ JULIJSKI KRAJINI

Trst, julija 1935. — (Agis.) — Iz vseh krajev Julijiske Krajine prihajajo poročila o veliki suši, ki vlada že precej časa. Takega pomanjkanja deževja v tem č

ITALIJA SE NUDI ČEHOSLOVAČKOJ

U posljednjem broju donijeli smo vijest, da jo Mussolini u Rimu primio jednu grupu čehoslovačkih novinara i da je u jednom govoru tim povodom rekao i ovo:

«Naši odnosi prema Čehoslovačkoj bili su u vijek dobro. Ako je kađod bilo prolaznih pojava, one su bile opštug karaktera.»

G. Mussolini je izrazio želju, da se međusobni odnosi između Italije i Čehoslovačke razvijaju na stvarnosti i na osnovu pravilne ocjene činjenica. To neće biti od važnosti, rekao je g. Mussolini samo za Podunavlje, već i za međunarodnu politiku uopšte.»

Ta je izjava, razumljivo, izazvala pažnju internacionalne javnosti i tumači se na razne načine. Na nekim stranama tumači se to kao želja Mussolinija da preko Čehoslovačke postigne ono što mu drugačije ne uspijeva u Podunavlju. Upozoreju se također ova izjava Mussoliniju s geslom preko poslanika Viole u Beogradu. Interesantno je kako je čehoslovačka štampa prihvatala Mussolinijeve riječi.

Karakteristično je naročito ono što piše Benesovo Česke Slovo. Taj list (23. jula) piše medju ostalim i ovo:

«Ovo je prva Mussolinijeva izjava, koju šef talijanske vlade upućuje pretstavnicima čehoslovačkog naroda direktno, a preko njih i samom narodu.»

List se osvrće na ranije kulturne veze između Italije i Čehoslovačke, pa kaže:

«Italija sada propovjeda novu vjeru života od kulturne aktivnosti, ili pretežno kulturne aktivnosti, prelazi u prvi redu političkoj aktivnosti. Italija, čije je geslo politika dinamizma, skrenula je na sebe svojim poretom i svojim častoljubljem pažnju cijelog svijeta. Glavne evropske velike sile stalno konferiraju o tome, kako bi ocijenile evropsku situaciju koja je velikim dijelom stvorena italijansko-abesinskim sporom. Čehoslovačka ne želi da na makakav način bude uvučena u ovu situaciju. Ona sa zahvalnošću prima Mussolinijevu riječi da su uzajamni talijansko-čehoslovački odnosi bili u vijek dobro, i baš sada želi, da ne samo ostanu dobro, već da se stalno i poboljšavaju. Pri tome nesumnjivo smijemo da napomenemo, da je za ove dobre odnose stečela zasluga Čehoslovačka spojna politika. Istovremeno je Mussolini izrazio želju, da italijansko-čehoslovački odnosi budu vremenom sve težešnji. Pozdravljamo ove njegove riječi kao garanciju, da će naša narodna stvar kao i naši interesi u Podunavlju, biti i od italijanske štampe respektovani i ocjenjivani bar sa istom onakvom rezervom, s kojom Čehoslovačka štampa prati sve savremene međunarodne akcije Italije. Ovo vuži naročito za prilike u Podunavlju, gdje je održanje austrijske nezavisnosti naš zajednički interes, isto tako kao što je zajednički interes svih onih koji žele da budu mirni u Srednjoj Evropi da pitanje Habsburga ne postane ma na koji način aktuelno. U svima ovim pitanjima, možemo, kao što mislimo da se zajednički sporazumimo s ostalim našim saveznicima iz Male antante. Mussolinijeva izjava ponovo opravdava ovu našu nadu.»

«Lidove Noviny» (Brno, 24. jula) pišu pak ovo:

«Mussolini je svojim govorom potvrdio, da između Italije i Čehoslovačke nikad nije bilo direktnih sporova. Nesuglasice, koje su se pojavile, bile su izazvane opštom evropskom politikom, u kojoj putovi Italije i Čehoslovačke nisu u vijek bili paralelni. Hierarhijsko, dinamičko ekspanzivno gledište fašističke politike neophodno se sukobljavalo sa čehoslovačkim demokratskim uređenjem o ravnopravnosti naroda i o saradnji na mиру i mirnom rešavanju svih sporova između naroda bili oni veliki ili mali. Nismo mogli drukčije, nego da energetično sprječavamo pokušaje, da Društvo naroda bude zamjenjeno direktoriom velikih sila, koji bi odlučivao o svima ostalim narodima, a ukoliko je talijanska politika rasprivala prevarantičke članove madžarskog revisionizma, nije bilo uslova za razvoj teških odnosa između naših zemalja. Jasna je stvar, da našim odnosima prema Italiji u velikoj mjeri daju pravac, a takoće biti i u budućnosti, odnosi Italije prema Jugoslaviji, čije životne interese smatramo za svoje vlastite interese. Na talijansko-čehoslovačke odnose djeluje isto tako i to, kakvi su odnosi između Italije i Francuske, s kojom smo vezani nevezljivim savezom.»

Pomenutiji su veće Italijansko-francuske odnose i izjavu novog italijanskog poslanika u Beogradu, kao i zajedničku težnju Italije i Čehoslovačke da se sačuva nezavisnost Austrije, list podvlači da je sve to neobično olakšalo zbljenje između Italije i Čehoslovačke. Stroreni su preduslovi, da se može razvijati tješnja saradnja, što dokazuje da je moguća isto tako saradnja između Italije i cijele Male antante.

«Lidove Noviny» nastavljaju:

«Ako je između nas i Italije bilo sporova, oni nisu bili nikakve prirode, da bude isključena saradnja. Uvjek smo svjesno išli za tim, da se ništa ne dogodi takvo, što bi porušilo mostove između velike talijanske sile i nas. Sada sam Mussolini konstatuje, da su uzajamni odnosi bili u vijek dobro. U čemu se naši interesi slazu otigledno je. Ni talijanska velika sila ne može biti ravnodušna prema raznoljivosti pangermanizma, čije se opasnosti boje i ostale velike sile. Isto tako je i nama stalo do loga, da

ČEHOSLOVAČKA REVIIA

O NASILJU NAD JUGOSLAVENIMA U JULIJSKOJ KRAJINI

Poznata čehoslovačka revija »Slovenski Pregled« (Prag), u svesci za juni donosi u rubrici o »Slovenima i neslovenskih državama« članak, u kome se osvrće na teško kulturno i ekonomsko stanje jugoslovenske manjine pod Italijom.

Borba protiv slovenske knjige u Italiji — kaže se u članku — vodi se sve bezobzirnije. Više od sto hiljada slovenačkih i hrvatskih knjiga je zaplijenjeno i obustavljenje je njihova prodaja. Od prilike prije pola godine ministarstvo unutrašnjih poslova je — tobobo da bi se olakšala borba protiv pornografije — izdalo je naredjenje o preventivnoj cenzuri i neperiodičnim publikacijama. Iako je svakom jasno, da molitvenici nemaju ničeg zajedničkog sa pornografijom, zabranjen je molitvenik »Sejavec«, koji je izlazio već u nekoliko izdanja i ima odobrenje famoznog administratora Sirotića. Ova je knjižica zabranjena zbog toga, što upotrebljava slovensko ime za Sv. Goru kod Gorice, i pošto se u njoj tvrdi, da su slovenski apostoli Čirilo i Metodije učili takoder i u »našim krajevima«. Iz sličnih bezznačajnih razloga zabranjeno je ponovo štampanje i drugih slovenačkih i hrvatskih knjiga. List o njima referiše detaljno, pa dalje kaže:

«Kakvo ugnjetavanje mora da podnosi i ono malo slovenačke inteligencije, koja je dosad izdržala u Julijskoj Krajini, pokazuje novo naredjenje sindikata advokata u Gorici, kojim se zabranjuje slovenačkim advokatima da se služe slovenačkim jezikom i u privatnoj korespondenciji sa klijentima slovenačke narodnosti. Šta više ni natpis (firma) ovakvih pisama ne smije biti štampan slovenački.»

Djeca se u školama batinaju, da bi učila talijanski jezik. U Hrušći je učitelj istukao djeake Gombaća i Božića, a ostale je kaznio globom od 50 lira, zato što su na odmoru govorili materinski jezik! Kad su se roditelji žalili u Inspektoratu, izbačeni su iz kancela-

rije uz primjedbu, da mogu ići da traže zaštitu na drugoj strani granice.

O Uskrsu ove godine naredio je gorički nadbiskup Margotti svima svećenicima svoje nadbiskupije, da se sve procesije moraju obavljati bez pjesme, samo uz tihu molitvu, a da se sa crkvenih zastava moraju ukloniti svi slovenački natpisi, u koliko to nije još učinjeno. U smislu ovih instrukcija uklanjanje riječki biskup Santin posljednje ostatke hrvatske crkvene pjesme i u prvom redu glagolske crkvene knjige, koje su upotrebljavane od starine. Crkveno-slovenski jezik se mjestimice upotrebljavao u crkvama u okolini Kastva.

Zbog nepouzdanosti u političkom pogledu raspšteno je crkveno pjevačko udruženje u Barkovlju kod Trsta, pošto su u njemu sami Slovenci. O tome je nedavno upućen dekret od policijske direkcije u Trstu kanoniku Salvadoriu.

»Banco di Verona«, koja je kreditirala mnogim slovenačkim zemljoradnicima u goričkim Brdima, prodala je ovog proljeća oko 400 seljačkih imanja, koja su odmah naselili talijanski kolonisti. Bivši vlasnici, većinom žrtve ekonomskih krize, sada su prisiljeni da se izdržavaju ili kao nadnici u domaćim selima ili se mobilisu kao radnici za kolonije u Africi. Naročito je bezobzirniza presija u pograničnim selima, gdje je Italija zbog abesinske avanture, prestala da gradi utvrđenja protiv Jugoslavije. Mnoge radnike prisiljavana odlaz u Afriku i glad, koja se naročito osjeća u načišćenjem dijelu Istre, u t. zv. Ćićariji. Narod je tamo pao na prosjački štap i njegovi posljednji posjedi propadaju pod teretom križe i zbog progona od strane režima. »Posjilnica za ilirsko-bistriški kraj« (Kreditna banka) sa sjedištem u Trnovu radila je neprekidno 40 godina, ali je sada u likvidaciji, jer ne može da izdrži konkurenčiju novoosnovanih talijanskih banaka u Trnovu, koje vladaju obilno potpomaže.

XI. KONGRES EVROPSKIH NACIONALITET

Dr. Josip Wilfan

»Europäische Nationalitäten-Korrespondenz« od 27. jula tega leta je objavila sledeću vest:

»Za letošnje zborovanje Kongresa evropskih nacionalitet, ki se bo vršilo v Ženevi v času od 2. do 4. septembra, je predviden sledeći dnevni red:

1. Po otvoriti kongresa se bo razpravljalo o posebno aktualnih vprašanjih, predvsem o ogrožanju ženevskega nacionalitetnega prava (abstinenca nekaterih držav od sodelovanja; poizkus, z geslom: »Uveljavljanje človeških pravic« omajati osnove nacionalitetnega prava itd.). K aktualnijem vprašanjem, o katerih se bo razpravljalo, spadata tudi: zahteva po evropski konvenciji o zaščiti osnovnih nacionalitetnih pravic, odnosno obravnavava o predloženem načrtu za takoj konvencijo; dalje obravnavava zadnjega predloga Svetovne zveze lig za zvezo narodov, da naj se spričo dosednjega odrekanja ženevskega postopanja ustvari nadomestilo za stalno manjinskog komisija.

2. Nacionalitev v avtoritarnih državah. Ta danes tako aktualna točka programa se nanaša predvsem na načrt zahtev glede zastopstva nacionalnih manjin v korporacijah avtoritarnih držav; dalje se nanaša na ukrepe, ki naj se skladu z bistvom avtoritarne države jamčijo kulturno samosvoje življenje, gospodarsko enakopravnost itd.

3. Pravica do svobodne rabe zemljepisnih imen v maternem jeziku. Ta točka programa se nanaša na zatiranje rabe zemljepisnih imen (zlasti krajevnih imen) v maternem jeziku nacionalitet. To postopanje označuje posebno jasno rastoči šovinizem v Evropi. V okviru obravnavave o tej točki naj se poda slika pravne in dejanske situacije v posameznih deželah.

4. Naddržavna narodna zajednica, njene meje in njene nevarnosti (narodna zajednica med drugimi zajednicami, posebno v njenih odnosih do države). V središču te obravnavave je misel, da mora za naddržavno narodno zajednico nastati nevarnost, ako se strogo ne pazi na to, da se ne smeti prekoračiti meje take zajednice, ki so dane same po sebi. Vsebinsko narodne zajednice tvori lahko samo skrb za skupno zavest, podpiranje nacionalno-kulturnega življenja posameznih narodnih skupin, pri čemur pa naj velja načelo: Zvest narodu in zvest državi.

5. Aktiviranje delovanja haškega sodišča na polju nacionalitetnih vprašanj. a) Pregled dosedanje pritegnitev haškega sodišča v manjinskih zadevah. Kai je sodišče s svojimi interpretacijami doslej ustvarilo na polju pravnega dela? Kako so njegove razsodbe praktično učinkovale? Ali bolje kakor razsodbe sveta? b) Kaj se lahko stori, da se to sodišče še bolj kakor doslej pritegne k izvrševanju dolžnosti Zvezze narodov v manjinskih zadevah? Ali v okviru dosedanja »Procedure«? Kateri izpreamembe postopanja naj se predlagajo, da bi se haško sodišče bolje kakor doslej uveljavilo?

Prioriteta v fašističnih vrstah. Kolektivna pogodba med trgovci in njih uslužbeni, veljavna za vso državo, kakor je sedaj objavilo ministrstvo za korporacije, vsebuje med drugim posebno točko, ki daje v trgovskih podjetjih gospodarske ugodnosti in druge prednosti tistim fašistom, ki so bili včlanjeni v fašu pred 28. oktobrom 1922, to je pred pohodom na Rim. Enako določilo je prišlo zdaj tudi v nacionalno kolektivno pogodbo industrijskih in obrtnih podjetij z njih uslužbeni.

Veliki poljski list tvrdi, da Talijani još nisu gospodari Istre

Ni u nacionalnom ni u privrednom pogledu

Veliki poljski list »Illustrowany Kurier Codzienny« (Krakov) od 31. jula, objavljuje pod naslovom »Siena rata nad Opatijom« članak F. Hrinjevića, koji je došao jugoslovenskim parobrodom iz hrvatskog Primorja u Opatiju na kratki posjet. On u članku opisuje utiske, koje na stranu na svakom koraku ostavlja boravak u Opatiji, a to je deprimiranost stanovništva i zastoje prometa zbog pretečeg talijansko-abesinskog rata.

Talijani još nisu gospodari Istre ni u nacionalnom ni u privrednom pogledu, kaže g. Hrinjević. U Opatiji je tužno i dušno ne samo zbog toga, što se cijela država nalazi uoči rata, već i zbog toga što nekad čuveno kupalište umire ekonomski, slično kao i Rijeka u prilog jugoslovenskom Sušaku.

Sušak noću bliješti od mnoštva sijalica i iz godine u godinu te je svijetlosti sve veći. Niču nove trgovinske kuće, građe se kuće za stanovanje, a Primorje gornje jugoslovensko Jadrana, zajedno sa ostryima posjećuju mase turista ne samo iz Jugoslavije, već i iz Poljske i Čehoslovačke. Nema sumnje da sva ova mesta zaostalu iz Opatije u pogledu konfora, hotela i parkova, ali Crikvenica i ostala mesta nose pobedu nad Opatijom impulsom života, radošću i nekim neopisivim zračenjem nasmijanom izgleda.

Opatija sa većom zavišću gleda u travcu jugoslovenskih kupališta, koja se spontano razvijaju, a njeni stanovnici sa češnjom iščekuju jugoslovenski parobrod, koji jedanput u nedjelju dovozi ovom mjestu tako potrebne talijanske lire.

Tako piše spomenuti poljski list.

Anton Smaj osudjen na 5 godina zbog čitanja jugoslovenskih novina

Bistrica, jula 1935. Uhapšen je i osudjen Smaj Anton na 5 godina robije, i to navodno zato jer je čitao neke jugoslovenske novine. Smaj Anton nalazi se sada u zatvoru u Rimu, kamo je bio odmah otpremljen.

TRI MLADA SELJAKA U ZATVORU ZBOG SLAVENSKE PIESME ČEKAJU PROCES.

Male Luce, jula 1935. Pred mjesec dana uhapšena su u našem selu 3 naša mladića, i to Ivančić Ivan, Bubnjić Franje i Dodić Josip. Ti su naši mladići uhapšeni zato što su pjevali naše slavenske piesme. Sva su trojica bili odvedeni od tajne policije u Bistricu pred istražni sud, a odavle odveli su ih u zatvore u Kopar, gde još i sada borave i čekaju na raspravu.

se sačuva nezavisna Austrija, pa bismo se lako sporazumjeli o tome, kakva su sretstva za to najefikasnija. Da to ne može da bude restauracija Habsburga, osjeća nešumnjivo i talijanski narod, koji ima najgoru uspomenu na ovu spletarsku dinastiju. Ne bi trebalo da nam stoji na putu to, da je Italija u prijateljskim odnosima s Madžarskom. Upravo taj uticaj mogao bi se korisiti za potrebu za potrebljivo blago i zbiljenje Madžarske s Malom antantom. Nije potrebno da se izlaže, kako bi skočio međunarodni značaj Italije, kada bi se spojila s Jugoslavijom u pravljistvu. Njen uticaj na Balkanu i u Podunavlju bio bi izvanredan. U ovim perspektivama pokazuje se polpuni opseg i istinost Mussolinijevih reči, da tješnja saradnja između Italije i Čehoslovačke neće imati vrijednost samo za Podunavlje, već i za međunarodnu politiku uopšte. Ako još za sada ne možemo da se idemo zajedničkim putevima, svi dobri razmotreni razlozi govore za to, da ne moramo da idemo protiv drugih, imajući psihološkog razumijevanja za potrebe i napore jednih i drugih i cijenjeni uzajamno jedni druge. Iako se u budućem razvoju

moramo pripremiti za vrlo dramatične momente, nezaboravno, da Italija može biti ne samo prijatelj, nego i moćan

IZSELJENCI IZ JULIJSKE KRAJINE V AMERIKI IN IZSELJENIŠKI KONGRES

V Buenos Airesu izhajajoči slovenski tednik »Novi list« je objavil v številki od 22. junija 1935 na uvodnem mestu obširno spomenico, ki jo je poslalo izseljeniško društvo »Tabor« v Buenos Airesu, v katerem tvorijo večino izseljenici iz Julijske Krajine, prvemu vseslovenskemu izseljeniškemu kongresu, ki se je vršil 1. julija t. l. v Ljubljani. Spomenica je glasila tako-le:

V Buenos Airesu, 2 junija 1935.
Izseljensko društvo »Tabor« v Buenos Airesu, najmočnejša naša izseljenska organizacija v Argentiniji, iskreno pozdravlja zastopnike rojakov izseljencev, zbrane na Prvem vseslovenskem izseljeniškem kongresu, ter izreka vse priznanje Družbi sv. Rafaela, ki je kongres sklical.

»Tabor« obžaluje, da radi prilik in prevelike razdalje, ne more biti zastopan po svojem odposlancu na tako pomembnem zboru, pa izraža tem potom nado, da bo kongres v veliki meri priporogel, da se okrepijo vezi med domovino in izseljenstvom — ker je pač glavni namen kongresa — ter si določuje v tem pogledu izraziti naslednje predloge oziroma želje in misli:

1. Ako hočemo, da se izseljenici ohranijo narodu, je nujno potrebno, da ohranimo v njih ljubezen in spoštovanje do domovine, da jim damo naše šole ter pošiljamo med nje dobre duhovnike.

a) Najprej se odtuji narodu oni izseljenec, v katerem se omajajo ljubezen do lastne narodne države, njegovo spoštovanje do nje ter njegovo zaupanje vanjo. Zato naj bi kongres odsodil brezvestno delo onih, ki skušajo v izseljenih vzbujati mržnjo napram naši narodni državi Jugoslaviji. Opozoril naj bi tudi, da je prenašanje domačih sporov v izseljenstvu škodljivo; vsak, ki se s tem ukvarja, seje sovrašto med izseljenici, na razvoj notranjih prilik v domovini pa se takšnim delom vplivati ne more.

b) Izseljenskega naraščaja ne moremo ohraniti narodu, ako ne vplivamo na njegovo vzgojo: šola je v tem pogledu najboljše sredstvo. Zato naj bi kongres opozoril pristojne oblasti na nujno potrebo, da se v vseh naših večjih izseljeniških naselbinah ustanoje narodne šole. Ker tega ne bo mogoče takoj izvesti, naj bi domovinske oblasti nemudoma podprle one organizacije v izseljenstvu, ki že skrbe za vzgojo naše mladine z vzdrževanjem šol in tečajev za poučevanje materinskega jezika.

c) Dober duhovnik je močna vez med izseljenicami in domovino. Pri izbiranju duhovnikov, ki naj v izseljenstvu vrše svoje vzvišeno poslanstvo, naj bi domače cerkvene oblasti vsak krat vpoštevale, iz kakšnih krajev so izseljenici, med katerimi naj duhovnik deluje. To je v časih odločilne važnosti za uspeh svečenikovega dela. Za Južno Ameriko, kjer so slovenski izseljenici po svoji ogromni večini iz Primorske, naj bi se izbrali takšni duhovniki, ki so že delovali med našim primorskim ljudstvom.

2. Ni dovolj doseči, da se izseljenici ohranijo narodu; treba je tudi prepričati, da se naš narod odtuji svojim izseljenim sinovom. Domovinska javnost se je vselej vse premalo zavedala važnosti našega izseljeniškega vprašanja. Organizacije, ki jim je bila poverjena skrb za izseljenice, in one, ki so to skrb same nadele, naj bi skušale vplivati na domači tisk, da bi v bodoče kazal več razumevanja in zanimanja za izseljenstvo. To je nujno potrebno, ako naj se ustvari med domovino in izseljenstvom ono tesno sodelovanje, od katerega moremo prisakovati obojestiške koriste na narodnem, prosvetnem in gospodarskem polju.

V svrhu čim lažjega sporazumevanja med našimi državnimi zastopstvi v tujini ter slovenskimi izseljeniški želimo, naj bi kongres sporočil pristojnim oblastem naslednjo željo: na vsakem našem konzularnem zastopstvu, v čigarski področju živi znatno število slovenskih izseljencev, naj bi bil kot uradnik zaposten tudi vsaj en Slovenec.

3. Kongres slovenskih izseljencev ne sme pozabiti na one naše brate, ki bridko občutijo vso grenkobo ženjstva. Zato pričakujemo, da bo kongres izrekel svojo solidarnost z jugoslovansko narodno manjšino v Italiji ter izrazil obenem svojo globoko bolest radi preganjanj, ki jih ta del našega naroda trpi v našem, verskem in gospodarskem pogledu.

IZSELJENSKO DRUŠTVO »TABOR«

UČITELJI EMIGRANTI

56 češkoslovaških učiteljev iz Brna se ob postavitvi prikraščani radi kontraktualne ali dnevničarske službe pošljite svoj način in opisite položaj tovariju Drekonja Cirilu v Turnišču, Prekmurje.

ISTARSKA MANIFESTACIJA EMIGRANATA IZ BRODA

IZLET NA SV. PETKU. — PREDAVANJE O POŽARU »NARODNOG DOMA« U TRSTU. — RECITACIJE KATILINIČA I GERVAISA. — NASTUP TAMBURASKOG ZBORA.

Slavonski Brod, jula 1935.
Na zapadnoj strani od Slav. Broda u udaljenosti od po priliči 7 km nalazi se jedno mesto po imenu Sveta Petka. To je jedna kotlina, koja je sa svih strana opkoljena slavonskim planinama obrahim bukovom šumom. U sredini te kotline nalazi se jedan obzidan izvor, koji izgleda kao jedna mala kapelica. — Kroz jednu cijev teče voda a nad tom cijevi nalazi se jedna slika Sv. Petke. Prijevoda, da je to ljekovita voda, i može se vidjeti kako žene i djeca dolaze do tog izvora, tu u posebnom bazenu peru noge, ali se tada ne smiju brihati, već treba ostaviti da se sama voda osuši, pomole se sv. Petki i idu dalje.

Prostor oko toga izvora je ravan i velik dvije do tri tisuće kvadratnih metara, a vrlo je podesan za razne društvene igre. Zato se na tom mjestu svake nedjelje sakupi po koje društvo, da se nedjeljom malo prodje i razonodi.

Tako je i naše Prosvjetno i potporno društvo »Istra« napravilo jedan takav društveni izlet u nedjelju dne 21. VII. t. g. Tom se prilikom na tom mjestu okupilo do 250 članova pomenutoga društva. Moglo se vidjeti i drugog građanstva. Osobito je pala u oči jedna grupa ženske djece u narodnoj nošnji iz Brodske Varaždin. Društvo je predvodio sam predsjednik g. Beničić. Pored njega bili su skoro svi članovi upravnog odbora. Da izlet bude što veseliji prisustvovo je i tamburaški otsjek društva, koji je nedavno osnovan. Članovi društva stizavali su u manjim grupama po dvoje troje sve do podne.

Oko jedan sat po podne kad su svi bili na okupu, predsjednik g. Beničić izvještava prisutne, da je ove godine 15 godina otkako je Narodni dom u Trstu

izgorio, i moli ih, da tom prilikom izve saslušati prigodno predavanje. Predavanje je održao član odbora g. Defar Janko, upravnik pošte u Bos. Brodu.

U tom predavanju je g. Defar izneo historijat narodnih domova u Istri i njihov značaj po naš istarski narod, kao i ciljeve fašističke organizacije, koji su je rukovodili, da te domove unište. Napomenuo je da iako su popalili domove, i ako su protjerali istarske narodne pravake, ipak nisu došli do cilja, nisu uništili istarsku jugoslovensku dušu. Predavanje je na prisutne napravilo najdublji utisak i bilo je popraćeno dugim aplauzom.

Poslije toga uslijedila je deklamacija »Mojoj Istri« od R. K. J. — koju je deklamovala Mileva Gabrijelić. Ta je deklamacija unijela mnogo živosti među prisutne, da su je nadarili burnim aplauzom.

Naročito se raspoloženje opazio poslije deklamacije »Briskula« od D. Geršu svi zajedno krenuli uz svirku i starjaleku, koju je odlično izrecitovala naša Istranka Prodan Prodan.

Tamburaški zbor otsvirao je »Po jezeru...«, a muški zbor, koji se u tom momentu organizovan od prisutnih pjevača otpjevao je nekoliko istarskih narodnih pjesama.

Poslije toga nastalo je pravo istarsko narodno veselje. Tu se plesalo, sviralo na gajde, pjevalo istarske narodne pjesme na »debelo« i na »tanko« tako, da su se svi prisutni osjećali kao da su u nekom našem selu u Istri. To je narodno veselje trajalo u najljepšem raspolaženju do 6 sati poslije podne, kada su svi zajedno krenuli uz svirku i starsku narodnu pjesmu kući u — Brod.

KOMEMORACIJA ŽRTVE POŽIGA „BALKANA“

Organizatorno-propagandni odsek Zveze jugoslovenskih emigrantskih društav Ljubljani

Vas vladu vabi,

da se udeležite proslave 40 letnice obstoja podružnice Slovenskega planinskega društva v Radovljici in komemoracije lekarinja Hugona Robleka z Bleda, ki je izgubil življenje pred 15 leti pri požigu Narodnega doma v Trstu.

Spored:

- I. Sobota 3. avgusta t. l. zvečer umetni ognji na Begunjščici.
- II. Nedelja 4. avgusta t. l. dopoldne:
 1. Ob pol 11. uri gorska sv. maša s pridigo,
 2. Pozdravni govor načelnika podružnice,

3. Slavnostni govor (dr. Prešeren, dolgoletni načelnik podružnice in predsednik sod. senata v Ljubljani),

4. Poklonitev manom Hugona Robleka:

- a) spominski govor zastopnika Jugoslovanov iz Trsta, Gorice in Istri (dr. Lavo Čermelj),
- b) govor drugih zastopnikov,
- c) recitacija,
- č) poklonitev venca Jugoslovanov iz Trsta, Gorice in Istri,
- d) recitacija,
- e) zaključna beseda (dr. Jože Deleva).

Povabite tudi svoje prijatelje in znance!

NAŠI POKOJNICI

UMRO PAROH PRAVOSLAVNE CRKVE NA RIJECI SAVA KOSANOVIC

Sušak, 31. jula. Jutros je u Plaškom umro riječki prota Sava Kosanović, rođen 1863 u Plaškom. Gimnaziju je svršio kao najbolji djak u Sremskim Karlovicima i Novom Sadu. Zbog slabog zdravlja ostavio je medicinu i otisao u bogosloviju u Sremske Karlove. Postao je konzistorijalni bilježnik, a 1894 godine okružni prota u Plaškom. Izabran je 1899 godine za paroha na Rijeci, gdje je ostao sve do svoje smrti.

Imao je mnoga crkvena odlikovanja i ubrajao se medju najuglednije i najintelligentnije svećenike pravoslavne crkve. Bavio se politikom, pa je i dva puta kandidovao i to na demokratskoj i samostalno-demokratskoj listi. Bio je u rodu sa glasovitim izumiteljem Nikolom Teslom, s kojim je bio u stalnom dopisivanju. Bit će pokopan u Plaškom.

—:-:-

† JOSIPA VIVODA RODJENA REHAR

Na Sušaku je umrla dne 25. jula, u dobi od 76 godina Josipa Vivoda rodj. Rehar. Rodjena je bila u Komnu kod Gorice. Pred šest godina umro je njen muž Jakov Vivoda iz Buzeta. Poslije njezine smrti morala se iz Buzetine skloniti u Jugoslaviju kod kćerke Marije, supruge višeg arhivara okružnog suda na Sušaku Lovre Draščića, člana odbora »Istre« u Sušaku. Pokopana je nadalje sina Jakova, sekretara kr. banske uprave u Zagrebu i odbornika društva »Istre«. Pokopana je na Trsatu, na dogled Kvarnera, 27. jula. Na sprovođenju su pohitali univ. profesor dr. Ivo Milić iz Subotice, dr. Frane Kraljević, dr. tužilac na Sušaku, poznata naša istarska učiteljica Tereza Golmajer sa kćerkama, činovnici suda na Sušaku i mnogi Istrani sa Sušaka. Lijepi sprovođen bio je dokaz poštovanja prama pokojnici i znak sačešća prama enima, koje je ostavila ožalošćene. Sačešću se pridružujemo i mi, naročito prama g. Jakovu Vivodi, koji zastupa društvo »Istre« v konzorciju našega lista. Pojedinci pokojnici vječni!

CLANOVIMA ZADRUGE »ISTARSKI DOM«

Upozoravaju se članovi, koji reflektoiraju uz povoljne uvjete na gradilište, da zadruga još uvijek raspolaže sa nekoliko parcela, koje prodaje svojim zadrugarima uz pogodovne cijene, kako ih je zaključila posljednja glavna skupština.

Zadrugari-reflektanti neka se javi usmeno ili pismeno kod g. Milić Matka, Moščenička ulica 16 (Trešnjevka) najkasnije do 15. augusta 1935, jer će se poslije toga roka zemljište skuplje provadati.

Zagreb, 31. VII. 1935.

Za Zadrugu »Istarski Dom«:
Član uprave P. Milić Matko
Prezident Fran Buić

IZLET NA FRUŠKU GORU UDRUŽENJE »ISTRA-TRST-GORICA« U BEOGRADU.

U nedelju 4. avgusta o. g. Udrženje »Istra-Trst-Gorica« u Beogradu u zajednici sa bratskim emigrantskim društvima iz Zemuna i Novog Sada predaje svoj prvi ovogodišnji izlet na Frušku goru. Polazak iz beogradskih željezničkih stanica u 5.40 sati, a dolazak u 7.10 sati na stanicu Vrdnik. A poslije toga izlet do turističke kuće na Zmajevcu gdje se sastajemo sa bratskim društvom »Istra« iz Novog Sada. Povratak u Beograd vlakom sa stanicu Vrdnik u 21 sat. Cijena vozne karte od Beograda do Vrdnika i natrag 27 dinara. — Odbor.

—:-:-

ČLANARINA IN NAROČNINA!

Z ozirom na skrajno slabe socijalne razmere društva »Tabor« Kamnik in na vedno veće število prošenj naših mimočočih, a ne zaposlenih rojakov, posebno onih ki so se sedaj zatekli čez mejo, pozivamo vse one člane ki so v zaostanku na članarinu, da isto poravnaju, ter s tem izvrše svojo dolžnost, napram svojim revnim rojakom. Velja to zlasti za one ki so neprekidno zaposleni.

Isto velja glede plačila našega lista »Istre«. Poravnajte naročnino tega našega tako potrebnega glasila.

Rojaki! Zavedajte se svoje dolžnosti!

—:-:-

Češkoslovaški učitelji na Goriškem.

56 češkoslovaških učiteljev iz Brna se ob postavitvi prikraščani radi kontraktualne ali dnevničarske službe pošljite svoj način in opisite položaj tovariju Drekonja Cirilu v Turnišču, Prekmurje.

Naša kulturna kronika

VELIKA KNJIŽEVNA PRODUKCIJA FRANCETA BEVKA

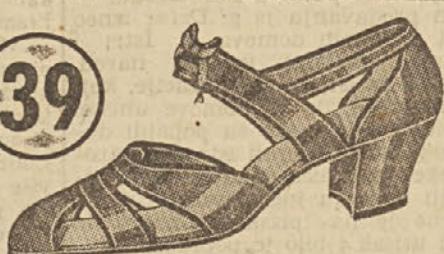
U beogradskom »Srpskom Književnom Glasniku« od 1. jula napisao je Tone Potokar osvrт na prvu knjigu Sabranih djela Franceta Bevka. Tim povodom piše i ovo: »France Bevk spada u najplodnije pisce kod nas, sa njim u slovenačkoj književnosti može se mjeriti jedino Ivan Cankar, ali će, za nekoliko godina, ako pisac produži ovim tempom, zamašnošću i njega prestići. Zbog toga je to izdanie više nego opravданo, naročito još s toga, što je Bevk, većim dijelom živeći u Gorici objavljiva svoja djela i s ove i s one strane granice, pa su mnoga teško pristupna.

Bevk spada u onu generaciju slovenačkih pripovjedača, koja je još najjača i mjerodavna u slovenačkoj književnosti. To je generacija četrdesetogodišnjaka.

Sa književnim radom počeo je prije svjetskog rata. Poslije prve pjesničke knjige (Pesmi, 1921) on se sasvim posvetio prozici. Ovdje je pokazao vanrednu snagu i plodnost i rijetke su godine kad je objavio samo jednu knjigu a da ne ubrajamo

Za vruće ljetno nosite vazdušnu obuću

39

Šaren basket, sa specijalnim djonom.

49

Šaren basket, sa specijalnim djonom.

39

59

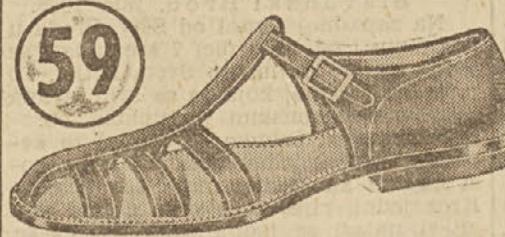
Šaren basket, sa specijalnim djonom.

Rata

Prozračna platnena cipelica, sa kombinacijom kože.

Za ljetno

59

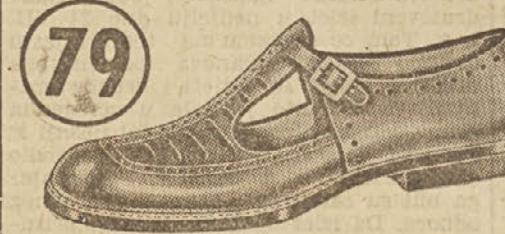
Grčka sandala od hunting-calfa.

69

Platnena cipela sa kombinacijom laka.

79

Prozračna sandal-cipela, sa kožnim djonom.

89

Od hunting-calfa ili žutog boksa.

Rata

U vodu..

15

Kupača
oprema:kupaće cipele
gumena kapa
torbica
pojas**Rata**

Zemljoradniku za polje

29

Platnena cipela sa gumenim djonom.

49

Sandal-cipela sa jakim gumenim djonom.

59

Sandal sa krep djonom.

79

Prozračna sandal-cipela, sa kožnim djonom.

Rata

Rata